

Motion till riksdagen 2013/14:Sf210

av **Gunvor G Ericson och Maria Ferm (MP)**

Flytta jämställdhetsbonusen – till företagen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur en jämställdhetsbonus till företagen skulle kunna ersätta dagens jämställdhetsbonus.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Försäkringskassan i uppdrag att tydligt verka för ett jämställt uttag av föräldraledighet och VAB-dagar.

Bakgrund

Jämställdhet handlar om frihet. Människors möjligheter att leva sina liv ska inte begränsas av kön eller könsidentitet. En modern och radikal jämställdhetspolitik lägger fokus på både mäns och kvinnors lika möjligheter på såväl arbetsmarknaden som ansvaret för hem och familj.

Jämställda löner och ekonomisk självständighet är en förutsättning för att åstadkomma ökad jämställdhet. Och politiska beslut kan påverka samhällsutvecklingen. Föräldraförsäkringen är ett exempel på ett politiskt beslut som betytt mycket för kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

Fortfarande är dock uttaget av föräldraledighet mycket ojämnt fördelat mellan kvinnor och män.

- ? Under 2012 tog män ut 24,8 procent av alla föräldrapenningdagar som betalades ut.
- ? Bland högutbildade tenderar vårdnadshavare att dela mer jämställt på föräldrapenningen än bland de med lägre utbildning.

Fel! Okänt namn på

- ? Om kvinnans utbildning är högre än mannens tycks det påverka benägenheten att dela mer jämställt.¹

Det är fortfarande kvinnor som tar ut majoriteten av föräldrapenningdagarna. I tabellen nedan framgår att kvinnor 2012 tog ut 75,6 procent av samtliga föräldrapenningdagar.

Andel (%) av utbetalade dagar med föräldrapenning till män respektive till kvinnor, år 1974–2012

	1974	1979	1984	1989	1994	1999	2004	2009	2010	2011	2012
Kvinnor	99,5	95,2	94,9	93,1	88,6	88,4	81,3	77,7	76,9	76,3	75,6
Män	0,5	4,8	5,1	6,9	11,4	10,6	18,7	22,3	23,1	23,7	24,4

Försäkringskassan.²

Kön viktigare än ekonomi vid uttag av föräldrapenning

Resultaten av en undersökning från Försäkringskassan 2013 om de jämställda föräldrarna visar att sannolikheten för ett jämställt föräldrapenninguttag påverkas olika beroende på om det är mammans eller pappans lön som utgör en majoritet av hushållets totala inkomst.³

Försäkringskassan skriver:

När mamman har en hög inkomst och den utgör en majoritet av den totala hushållsinkomsten är det möjligt för familjen att avvara en betydande del av hennes lön för att hon ska vara hemma en längre tid. När papporna är i motsvarande situation är paren i lägre utsträckning beredda att avstå hans inkomst.

–”Detta ifrågasätter de frekvent förekommande argumenten om att det är mäns höga inkomster i sig som är anledningen till ojämlikt föräldrapenninguttag. Det ger en indikation om varför politiska åtgärder som inkluderar ekonomiska incitament för att öka mäns uttag har haft svårt att uppnå önskad effekt”, säger Laura Hartman, analytiskchef på Försäkringskassan.

Studien som undersökt vad som ökar sannolikheten för att föräldrar ska dela jämställt på föräldrapenningdagarna bekräftar också delvis den gängse bilden om vilka de jämställda föräldrarna är: högskoleutbildade föräldrar som bor i landets storstadsregioner, och som ofta arbetar i offentlig sektor. Vad som däremot inte tidigare framkommit är bland annat vikten av att föräldrarna är jämngamla och den stora betydelsen av mammans utbildning.

Resultaten i korthet:

¹ Försäkringskassan socialförsäkringsrapport 2013:8 De jämställda föräldrarna – Vad ökar sannolikheten för ett jämställt föräldrapenninguttag?

² Ibid.

³ http://www.forsakringskassan.se/press/pressmeddelanden/pressmeddelande_2013/kon_viktigare_an_ekonomi_vid_uttag_av_foraldrapenning/.

- ? Om mamman har en högskoleutbildning fördubblar det sannolikheten för ett jämställt uttag, och om pappan har en högre utbildning än mamman minskar det kraftigt sannolikheten för ett jämställt uttag.
- ? Sannolikheten för ett jämställt föräldrapenninguttag fördubblas om mammorna är höginkomsttagare, samtidigt som den minskar om det är papporna som är höginkomsttagare.
- ? Utbildning och inkomst är de två mest betydelsefulla faktorerna. Trots detta delar 80 procent av paren där mamman har en längre högskoleutbildning inte jämställt på föräldrapenningdagarna. Detsamma gäller för 72 procent av paren där mamman är höginkomsttagare.

Jämställdhetsbonus som incitament för en mer jämställd arbetsmarknad

Att kvinnor tar ut merparten av all föräldrapenning och merparten av VAB-dagarna (vård av barn) är en norm som är starkt förankrad på de flesta arbetsplatser. Den normen har också stor betydelse för löneutvecklingen. IFAU skriver i rapporten "Effekten av delad föräldraledighet på kvinnors löner" (2010:5): "Resultatet visar i likhet med tidigare studier på en negativ effekt av föräldraledighet på framtida löner. Även partnerns föräldraledighetsuttag påverkar lönen, men bara för kvinnor. För varje månad som pappan är föräldraledig ökar mammans framtida lön med 6,7 procent, och det är en större effekt än motsvarande minskning av mammans egen föräldraledighet."

Jämställdhetsbonusen som infördes 2008 av alliansregeringen blev ett fiasko. Syftet var att uppnå ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen och öka jämställdheten på arbetsmarknaden. Jämställdhetsbonusen består av skattelättnader till föräldrar där både mamman och pappan använder fler föräldradagar än de två reserverade månaderna. Gemensam vårdnad är ett krav för att kunna få bonus. 50 kronor per dag betalas ut till vardera förälder. Som mest kan föräldrarna tillsammans få ut 13 500 kronor. Reformen fick inledningsvis kritik för att vara komplicerad och 2011 genomfördes en ändring av reglerna. Nu krävs det inte längre någon ansökan om bonusen och den tidigare kopplingen till arbetsinkomst har tagits bort.

Det har dock inte fungerat som incitament. Försäkringskassan betalade ut jämställdhetsbonus till cirka 35 000 föräldrar 2011. Det innebär att drygt hälften av de som skulle kunnat få bonusen ansökte, men även om den numera betalas ut automatiskt kan vi inte se att det påverkat uttaget i någon nämnvärd utsträckning.

Förhållningssätt och traditioner på arbetsplatserna påverkar uttag av föräldraledighet. Att öka incitamentet för företagen att verka för ett mer jämställt uttag bland sina anställda kan bidra till en mer jämställd arbetsmarknad. Arbetsgivaravgift 2013 en arbetsgivaravgift på 31,42 procent av den anställdes bruttolön. Av den summan är 2,60 procent en föräldraförsäkringsavgift.

Fel! Okänt namn på

En jämställdhetsbonus som går till företagen istället för till de enskilda familjerna är väl värt att pröva, till exempel i form av en rabatt på föräldraförsäkringsavgiften eller med någon annan ekonomisk ersättning. Det skulle ge företagen ett incitament att jobba för mer jämställt uttag och öka möjligheterna för både män och kvinnor att förena arbetsliv och familjeliv.

För att underlätta ett jämställt uttag och påverka de starka normer som styr uttag av föräldraledighet behövs många olika incitament. Tredelad föräldraförsäkring är en viktig del, liksom att Försäkringskassan får tydligare uppdrag att verka för jämställt uttag, men även incitament till arbetsgivare kan bidra. Detta vill vi ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 25 september 2013

Gunvor G Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)